De schandalen

Eerder verschenen bij Uitgeverij Prometheus

Chateau Désir
De onzichtbare vrouw
Gloriejaren
Vaderland
Moederziel
Gouden bergen
Het vrouwelijk halfrond

Herman Stevens

De schandalen

2024 Prometheus Amsterdam

De auteur ontving voor het schrijven van deze roman een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands letterenfonds dutch foundation for literature

© 2024 Herman Stevens

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto auteur Bob Bronshoff

Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4818 8

1

Het was zomer, zoals het altijd zomer was toen. Elke zomer ging haar moeder op huwelijksreis, want ze was hertrouwd toen Roda veertien was. Haar grote zus was erbij geweest. Sindsdien ging haar moeder elk jaar naar Zwitserland, Italië, Griekenland of Israël. Steeds verder. De ansichtkaarten vielen pas in de brievenbus wanneer ze alweer thuis was. Die zomers zat Roda alleen in een huis waar ze niet was opgegroeid. Het huis waar ze wachtte tot ze volwassen was. Een verstekeling. Een halfwees. Vaak zat ze achter in de tuin, waar ze het huis in de gaten kon houden, de dubbele deuren bij het terras, de keuken, het balkon bij de grote slaapkamer, waar haar moeder het beddengoed luchtte, de studeerkamer, waar niemand mocht komen, want daar stalde haar stiefvader zijn papieren, twintig jaar dubbele boekhouding, en helemaal onder de nok Roda's kamer. Het kraaiennest. Het liefst had ze in een tent onder de bomen geslapen, waar het huis haar niets kon doen. Elke week kwam haar zus kijken of ze nog leefde.

Ze was naar de stad gefietst voor een nieuwe agenda. Tussen de parfums en lipsticks, strak op kleur gerangschikt, liep ze naar

de roltrappen, want voor schoolspullen moest je in het souterrain zijn. Lager op de roltrap zag ze een jongen uit de vijfde. Ze had met hem gedanst toen ze nog danste. Ze rekende uit hoe lang geleden. Wie weet was hij al van school af. Na het schoolfeest had hij haar een tijdje gegroet en daarna was ze weer onzichtbaar geworden. Ze hadden nauwelijks gepraat, want ze dansten. Hij keek wat zij deed en spiegelde haar. Haar zus had het uitgelegd. Seks was net dansen, alleen dan zonder kleren. Het was een uitleg waar Roda niets mee opschoot, want op plaatjes zag het er heel anders uit. Hun moeder had er meer verstand van. Als je het eenmaal had gedaan, zei ze, kon je niet meer zonder. Je werd er dik van. Daarom kon ze er beter mee wachten. Dansen ging vanzelf. Iedereen wilde met haar de vloer op.

De jongen liep ook naar de schoolmaterialen. Hij vroeg naar welke klas ze ging straks.

'De vierde,' zei ze. 'Ik ben een keer blijven zitten.'

'Zat jouw vader niet in dat vliegtuig?'

Ze keken verder naar schoolspulletjes, tot ze een agenda zonder plaatjes had gevonden. Hij had twee ballpoints gepakt en liep met haar mee naar de kassa's, haar bewegingen spiegelend.

'Ze zeggen dat je in Leiden niets hoeft op te schrijven. Je gaat gewoon naar college en aan het eind zit iedereen te blokken.'

Ze had Sonja's verhalen gehoord en allang besloten dat ze nooit ging studeren. De wereld moest haar maar nemen zoals ze was.

'Heb je al een kamer?'

'Je moet eerst hospiteren.'

'Dan ga je theedrinken, zodat ze aan je kunnen snuffelen. Mijn zus zit in een huis met wel twintig meisjes.'

'Je moet gewoon iemand kennen die er al zit.'

Ze fietsten samen terug. Achter in de tuin was het koel. Ze keek in de ijskast of er iets te drinken was en gooide uiteindelijk wat ijsblokjes in twee glazen water. Rein zat in een stoel waarvan de rug steeds achteruit knakte, alsof hij een patiënt was. Hij bleef platliggen, handen op de buik, en praatte verder over de colleges wijsbegeerte die hij wilde volgen, zomaar. Hij noemde een paar filosofen.

'Kun je dan zomaar ergens bij gaan zitten?'

'Dat is het hele idee,' zei hij. 'Je kunt als eerstejaars al in de snijzaal gaan kijken, of bij Chinees. Wittgenstein zei *Wovon*... Waarvan je niet kunt spreken kun je beter zwijgen. Zoiets...'

'Dat spreekt toch vanzelf?'

'Ik zei het niet helemaal goed.'

'Je moet eens bij mijn zus aanbellen. Die heeft er verstand van.'

Het was een tijdje stil. Ze vroeg zich af of hij gewoon bleef liggen als zij naar binnen ging om haar naam alvast in haar agenda te schrijven. Straks bleef hij liggen tot ze met eten kwam, want studenten hadden altijd honger, wist ze van Sonja. Je moest hen voeren. Achter haar kwam hij het huis in en ging de boeken in de kast bekijken. Daarna zakte hij door de knieën om de platen te bekijken die bij de grammofoon stonden.

'Goede smaak,' zei hij, terwijl hij een lp uit de kast trok.

'Mijn zus heeft alles laten staan zolang ze in Leiden zit.'

Hij klapte het deksel van de draaitafel omhoog, legde er een plaat op en keek hoe je het geluid aanzette. Sonja was de enige die wel eens muziek speelde.

'Hebben wij toen gedanst?' vroeg hij.

'Ik stond in mijn eentje. Toen kwam jij erbij.'

'Je danst erg goed.'

'Niet meer,' zei ze. 'Ik had er geen zin meer in.'

'Zonde.'

Terwijl ze haar agenda invulde, vertelde hij over de leraren die ze in de gaten moest houden. Het meeste had ze al eens gehoord, maar Rein had de kijk van iemand die net van school was. Hij deed de lerares Frans na, mademoiselle Scheltema, die beweerde geen woord Nederlands te spreken, en de leraar Latijn, van wie ze zeiden dat hij het op de Romereis met een leerlinge had gedaan. Die kwam niet meer terug.

'Die van Latijn is anders de enige normale,' zei ze. 'Er loopt een gymleraar rond die altijd per ongeluk de kleedkamer binnenkomt.'

'Streefkerk. Er zat een meisje in de klas boven mij,' zei Rein. 'Die logeerde er vaak. Zijn vrouw en hij hebben geen kinderen. Slecht voor de potentie, gym.'

In de keuken liet ze haar voorraadje zien, blikjes die haar zus had neergezet, een doos eieren en een bos wortels, de groene pluim al op zijn retour. Als ze op een onbewoond eiland aanspoelde, maakte ze geen kans.

'Vanavond haal ik wat bij de chinees,' zei hij. 'Kom dan gewoon bij mij eten. Je krijgt toch altijd voor twee.'

'Waarom?'

'Anders eet je elke dag hetzelfde.'

'Nou en? Dan is de hele zomer één lange dag. Maandag tonijn, dinsdag tonijn. Woensdag...'

'Tot je zelf een tonijn wordt.'

Ze schoof hem haar agenda toe, zodat hij zijn adres kon opschrijven.

Nadat hij was weggefietst, de zon in zijn haren, had ze haar plekje in de tuin weer opgezocht. Wat ging ze doen? Ieder jaar was de zomer een marathon die ze in haar eentje liep, ze viel anderhalve kilo af en ze moest aan het eind opnieuw Nederlands leren, zo lang had ze met niemand gesproken. Soms nam ze de telefoon van de haak om te kijken of de lijn het nog deed. Binnenkort kwamen de eerste vakantiegangers terug en zag ze weer vertrouwde gezichten in de buurt. Daar kon ze gewoon op wachten. Waarom zou ze aanbellen bij een vreemd huis en een jongen die ze nauwelijks kende? Hij zei het niet, maar hij wilde met haar dansen, hij wilde met haar praten over die zwijgende filosoof en hij wilde dat zo graag dat het huis er te klein voor was. Ze kon beter thuisblijven, ze had niet eens honger.

Bij de deur trok ze een gezicht tegen de spiegel die haar moeder had laten ophangen, zodat ze altijd wist hoe ze eruitzag voor ze naar buiten ging. Roda had altijd geloofd dat haar moeder de mooiste vrouw van de wereld was, te beginnen met Kralingen, waar de meeste mensen eruitzagen alsof er in het hele huis geen spiegel hing en sommigen in hun pyjama de straat op gingen. Eenmaal boven de vijftig, bleven mannen in Kralingen de rest van hun leven dezelfde broek dragen tot de rafels eraan hingen. Voor ze trouwde was haar moeder een paar jaar fotomodel geweest, en ze had voor eeuwig door kunnen gaan. Ze had nog steeds hetzelfde blonde haar en dezelfde glimlach als op de foto waar ze met de pasgeboren Sonja op stond, eenentwintig jaar geleden. Ze kon die glimlach nog steeds oproepen als ze de deur uit ging, alsof ze opnieuw lakens ging aanprijzen of de nieuwe strakke bankstellen die in haar modeljaren gemeengoed werden.

Rein had uitgelegd waar ze moest aanbellen. Niemand kon het

huis vinden, want het was de missing link, net om de hoek in een zijstraat met een nummer dat bij de Avenue hoorde. Als ze één straat verder liep, kwam ze waar ze vroeger hadden gewoond, toen ze nog op de basisschool zat. Voor haar moeder hertrouwde. Hemelsbreed was het misschien vijfhonderd meter, de afstand tussen haar kindertijd en waar ze nu was. Toch kon ze nooit meer terug. Eenrichtingsverkeer. Ze stapte op het stoepje en belde aan. De deur ging niet open. Ze keek op de hoek van de straat of ze hem zag fietsen. Misschien was het een grap geweest. Studenten waren altijd bezig met practical jokes.

Ze had thuis willen blijven, en nu was ze teleurgesteld dat ze naar huis terug moest. Net op het moment dat ze wegliep, kwam Rein tussen de huizen uit fietsen. Hij had er niet op gerekend dat ze kwam. Wilde ze mee naar de chinees? Ze kon achterop. Over de Oudedijk fietsten ze in de richting van de stad. Rein probeerde de tram bij te houden, tot hij rechts afsloeg, Crooswijk in, een zijstraat en daar weer een zijstraat van, als hij haar daar achterliet zou ze de weg terug nooit meer vinden. Hij stopte bij een rode keet die buiten al rook naar de Indische keuken. Het zag eruit alsof je aan de achterdeur vuurwerk kon kopen, maar volgens Rein hadden ze de beste nasi van de hele stad. En de goedkoopste. Binnen stonden twee vrouwen achter de toonbank geklemd, klein van stuk, moeder en dochter zo te zien. Allebei in een lichtblauw schort. Roda begreep niet hoe ze achter die toonbank waren gekomen, want er was alleen een luik naar het keukentje achter. Geen deur. Schuchter plaatste Rein zijn bestelling. Nasi goreng. Voor twee. De moeder schepte snel Reins bestelling in een paar bakjes die de dochter aanreikte. Een bakje zure groente. Kroepoek erbij? Rein keek Roda aan, en schudde van nee. Hij legde twee briefjes van

tien op de toonbank en schoof ze naar de dochter. Het leek wel alsof hij bang was. Buiten gaf hij haar het tasje en pakte zijn fiets.

Ze sprong achterop, met haar arm om hem heen, om haar evenwicht te bewaren. Gelukkig was iedereen met vakantie, anders dachten ze dat ze iets hadden samen. Voor het huis zette hij zijn fiets neer en ze gingen de trap op. Volgens haar moeder hadden bovenhuizen allemaal dezelfde lucht, omdat er geen frisse lucht binnenkwam via de tuin. Beddenlucht. Roda rook niets. Hun vorige huis had ook geen tuin gehad. Uit een bovenhuis kon je niet ontsnappen, tenzij je lakens aan het balkon knoopte. Of een parachute. Op weg naar de keuken zag Roda in het voorbijgaan een enorme boekenwand in de woonkamer. De keukenkasten waren het doffe blauw dat je wel in oude kastelen zag. Rein pakte borden en bestek en zette alles op tafel. Roda ging met haar rug naar de deur zitten.

'Hoelang wonen jullie hier?' vroeg ze.

'Ik ben hier geboren.'

Hij ging tegenover haar zitten en liet haar eerst opscheppen. Het was lang geleden dat ze met iemand anders dan haar zus had gegeten. Haar zus kon niet koken. Roda ook niet. Zonder hun moeder stond het hele raderwerk stil. Rein draaide een pot sambal open en bood haar wat aan. Ze aten alsof ze uitgehongerd waren. Ze vroeg hoe hij het vond om straks uit huis te gaan. Rein haalde zijn schouders op. Hij had er nog niet over nagedacht. Hij schepte nog een keer op.

'Water?' vroeg ze. Er stonden wat zweetpareltjes op zijn voorhoofd. Hij had warm haar, dik en donker.

Ze gingen de trap op naar zijn kamer, waar een poster hing van een blond meisje dat op een paard door een glooiend landschap

reed. Het meisje had niets aan. Bij het venster stond de telescoop uit de tijd dat Rein sterrenkunde wilde studeren.

'Waarom doe je dat dan niet?'

'Ik ben niet goed genoeg,' zei hij. 'Je moet bijna een elf hebben voor wis- en natuurkunde.'

'Die telescoop werkt natuurlijk pas als het donker is.'

Ze gingen op het bed zitten. Hij streek haar haren opzij en kuste haar, lang, diep en onderzoekend, zodat ze het zweet in zijn haar rook. Hij was al een halve student, hij wilde natuurlijk dat zij straks net zo naakt was als het meisje op het paard. Kussen was maar het begin. Ze lagen op het bed, zijn hand gleed over haar borsten, toevallig misschien, maar die hand was nog niet klaar, hij kwam terug voor een tweede landing. Hij kuste haar alsof ze een nieuwe dimensie ingingen. Het was een hogeschoolkussen dat zij niet kende. Het zoog haar omhoog, haar hoofd uit.

'Ik stik,' zei ze, terwijl ze overeind krabbelde. Het was al aan het schemeren. 'Zijn er sterren?'

'Ik zie sluiers.' Hij keek uit het raam. 'Het trekt wel weg.'

'Laten we naar beneden gaan,' zei ze. 'Die sterren kunnen wel wachten.'

Hij liep met haar mee naar huis, anders dan eerder die dag. Hij liep dichterbij, zodat ze elkaar telkens aanraakten. Hij dacht al aan de kus die eraan kwam wanneer ze voor de deur stonden. Zij ook. Ze wilde wel, ze wilde alleen ook naar binnen. Ze dankte hem voor de nasi.

'Misschien moeten we het morgen opnieuw proberen,' zei hij.

'Wat proberen?'

'De sterren.' Hij deed een stap achteruit. 'Ik bel wel.'

Ze bleef nog een tijd achter in de tuin zitten, tot de sterren

achter de bewolking vandaan kwamen. Een paar keer ging ze met haar hand over haar borst, niemand die het zag, maar het voelde toch anders wanneer ze het zelf deed. Ze hield haar hand omhoog, tussen de sterren. Haar eigen hand had de aandrang van Reins handen niet. Of zat die in haar? Toen ze bezig waren wilde ze adem, en toen ze stopten hoopte ze dat hij weer bij haar kwam. Op weg naar haar kamer luisterde ze of de telefoon het nog deed. De telefoon die altijd zweeg.

In de telefoongids zou Rein het nummer nooit vinden, want er heerste een Babylonische naamsverwarring bij hen thuis, zoals Sonja het noemde. Hun moeder opereerde sinds haar modellentijd onder haar meisjesnaam, Sonja en Roda droegen hun vaders achternaam en dan was er hun stiefvader, wiens naam op de deur stond en op de rekeningen die op de deurmat vielen. Oskar Smit, met een k. Hij was de geldmachine. Hij had een dikke puist op zijn ene bil terwijl hij in huis liep, want daar zat zijn portemonnee. Die legde hij 's nachts vast onder zijn hoofdkussen, want je wist het maar nooit met een vreemde in huis. Roda. De eerste tijd had hij haar naam uitgesproken alsof het een exotische betiteling was. Roo Da. Hetzelfde met Son Ja. Alsof er ook een Son Nee was. Iedereen noemde haar Ro. Zij noemde hem Kar. In haar hoofd. Hij merkte het niet eens.

Hij had vast kinderen met hun moeder gewild. Wat spaarvarkentjes die Roda en Sonja het huis uit zouden krijsen. Het was er niet van gekomen. Hij had een vrouw in huis gehaald die elke dag in de spiegel keek alsof ze nog een meisje was. Daar konden geen kinderen meer bij. Een moeder had ze nooit in de spiegel gezien. Geen vrouw wordt als moeder geboren, had ze vroeger wel gezegd wanneer ze tijd tekortkwam. Geen vrouw werd geboren als

weduwe, en daarom moesten ze een ander huis zoeken. Je wilde niet elke dag de trap op naar de plek waar ze hadden gehoord wat er was gebeurd. Dan bleef het gebeuren. Haar moeder was een meisje, haar leven was nog maar net begonnen! Ze had een nieuwe man, die een groot huis had en het geld aan zijn kont had hangen en die nooit in een vliegtuig zou stappen dat het niet aankon.

Roda deed het licht uit voor ze zich uitkleedde, want ze wilde kijken of er sterren aan de hemel stonden. De eerste weken dat ze er woonden was ze elke nacht naar Sonja's kamer gegaan om bij haar in bed te kruipen. Het huis rook vreemd, het klonk anders en Roda was bang dat er vreemde mensen rondliepen, of dat ze haar moeder 's nachts zou horen terwijl ze bezig was met haar nieuwe man. Sonja rook vertrouwd, al schopte ze haar er 's ochtends wel uit. Ze vond Roda een aanstelster. Een prinsesje. Waarom groeide ze niet op? De vraag stellen was hem beantwoorden: Sonja was de grote zus omdat ze Roda onder zich had. Het blonde poppetje waar iedereen omheen liep. Ze kon haar beter dankbaar zijn dat ze Sonja voor had laten gaan.

De volgende ochtend liep ze op de telefoon af. Ze had Reins nummer opgezocht in de gids. Maar kon je wel om negen uur 's ochtends bellen? Reins vader deed iets belangrijks op een ministerie. Misschien was de telefoon in de vakantie wel doorgeschakeld naar het vakantiehuis in Frankrijk, voor het geval de pest uitbrak, of de Russen eraan kwamen op zoek naar die meid op het paard, ook al had die intussen vast schoolgaande kinderen en putjes in haar billen. Ze liep eerst de tuin in en zette de rugleuning van Reins stoel overeind, alleen klapte hij meteen weer plat toen ze ging zitten. Vanonder keek ze naar de beuk en repeteerde nog een keer wat ze ging zeggen als een vreemde de telefoon op-

nam. Ze snapte eigenlijk niet waarom mensen telefoons in huis hadden. Toen ze tien uur hoorde slaan, ging ze naar binnen en draaide het nummer. Rein nam op, zorgvuldig zijn naam uitsprekend, voor het geval een minister belde voor zijn vader. Ze zei dat ze naar de sterren had gekeken de vorige nacht.

'Dat is niet hetzelfde,' zei hij. 'Zonder telescoop.'

'Daarom bel ik.'

'Want je komt vanavond kijken?'

Een halfuur later belde hij aan. Samen liepen ze de laan uit, hij wist bij ieder huis wie er woonde, alsof hij overdag zijn telescoop omlaag draaide en naar binnen keek. De bejaarde man bij wie Roda soms wat eten afleverde, kende hij ook. Misschien had hij Roda ook bekeken, al zat haar kamer aan de achterkant. Misschien wist hij al hoe ze er zonder kleren uitzag, met zijn nachtkijker op zijn kamer. Nu ze samen liepen, merkte ze weer dat hij een stuk boven haar uitstak, iets wat ze zich nog herinnerde van toen ze dansten op het schoolfeest. Hij had toen alleen nog niet van die krullen. Ze staken over naar de Plas. Op het grasveldje zaten wat mensen uit de stad met hun kinderen. Op het water lagen wat bootjes.

'We kunnen naar de molen,' zei Rein.

Ze liepen langs de molen naar het veld waar vroeger het festival was geweest. Haar zus had gewezen waar het podium had gestaan. Niet dat Sonja erbij was geweest, die lag toen nog in de wieg. Maar ze kende mensen die het hadden meegemaakt, duizenden mensen op elkaar gepakt, muziek tot diep in de nacht, geen eten of drinken. Geen wc's. Niemand kon iets zien. Stel dat zij op zo'n bootje had gezeten, midden op het water. Dan had ze tegen de achterkant van het podium aan gekeken. Met zo'n bootje kwam je overal, heel Nederland hing aan elkaar van het water.

'Je moet eerst beginnen met roeien,' zei hij. 'Ik kan het je laten zien.'

'Jij kunt roeien?'

'Iedereen kan roeien. Het ritme zit in het water, je pakt het gewoon op.'

Ze waren halverwege. Ze kon zien waar ze waren overgestoken. Hij liep het riet in en brak een stengel af. Misschien had hij die brede schouders wel van het roeien gekregen.

'Als we zo'n indianenboot hadden konden we van dit punt terugroeien.'

'Dat is een kano,' zei hij. 'Dan kijk je vooruit.'

'Ik wil vooruit,' zei ze. 'Niet terugkijken.'

Hij trok de groene huid van het riet en keek wat je dan overhield. Opeens deed hij zijn armen om haar heen. Ze kon zijn hart voelen kloppen, de roeier in zijn borst. Langs de waterkant liepen ze terug. Hij vertelde over zijn broer die in New York onderzoek deed in een ziekenhuis. Hij wist niet of hij goed genoeg was om ook zover te komen.

Die avond keek ze even in de spiegel voordat ze de deur uit ging. Het was al aan het schemeren, ze zag geen sterren. Ze liep de trap op. Hij liet haar de salon zien met de oneindige boekenkast. Boven, op zijn vaders studeerkamer, stond nog een kast vol boeken. In de hoek stond een ribbenkast op een standaard. Roda draaide zich meteen om. Ze moest weg.

'Het is niet echt,' zei hij.

'Maakt niet uit.' Ze kon de tranen niet stoppen. 'Ik kan beter naar huis gaan.'

Het was al donker buiten. Hij had een arm om haar heen geslagen.